

TRANG

Den för turister ännu oexplorerade Trangprovinsen erbjuder många spännande stigar att följa genom regnskogen, här i Khao Banthat. Ovan.

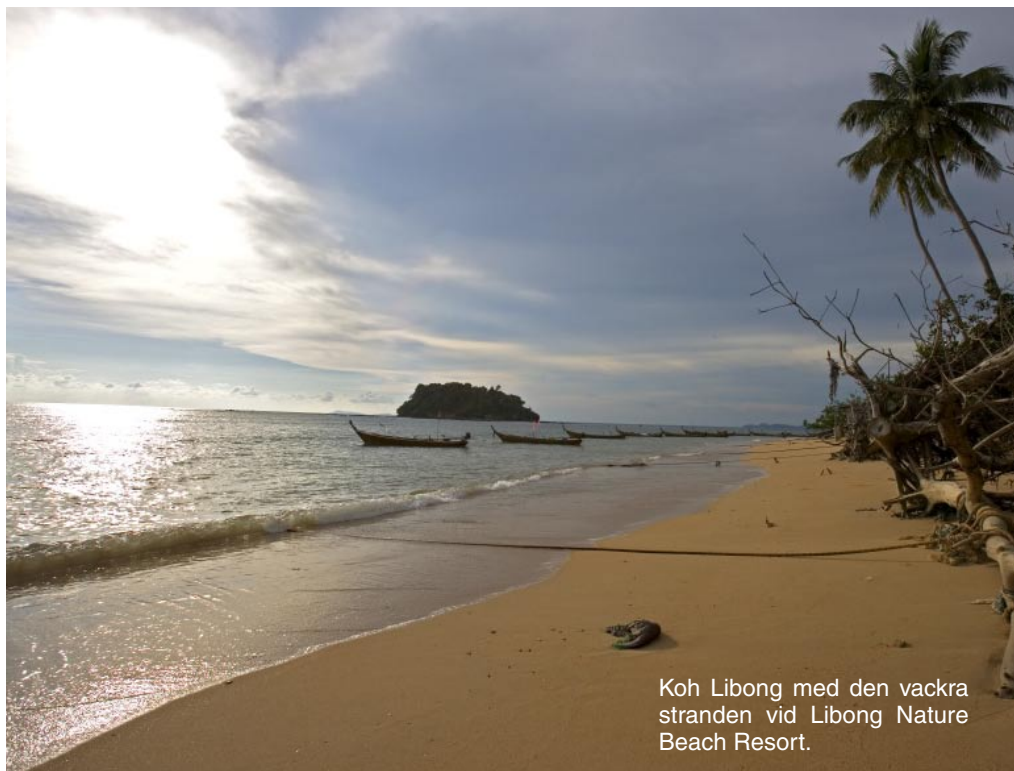
Unga thailändskor upklädda till brudnämbar inför det traditionella bröllopet hos sjözigenarna.

– thailändskt resmål med ansvar

Det finns fortfarande kvar relativt outforskade pärlor i Thailand. I söder ligger provinsen Trang, där få talar någon engelska och där ett enda hotell av hög klass finns längs den turistfria kusten. Nu vill Trang satsa på hållbar turism och ekoturism.

Text och foto **Peter Hanneberg**

Koh Libong med den vackra stranden vid Libong Nature Beach Resort.

Trangs västkust med Andamanhavets vackra öar är fortfarande idag oexploaterat, magnifikt område. Detsamma gäller provinsens inland. Tio mil åt nordväst ligger Krabi, och ytterligare något västerut Phuket. Det är alltså väldigt nära till de exploaterade exemplen. Med det läget, hur kan det komma sig att charterarrangörerna inte hittat hit?

En orsak är att provinsen inte vill ha någon massturism här, de har tagit lärdom av exempel som Phuket och Pattaya. När man nu vill utveckla turismen ska det ske utifrån lokala förutsättningar och villkor, menar man, och inte bara ta hänsyn till stora företag i den utländska reseindustrin. En annan orsak till de utelivna charterturisterna är att det – just på grund av denna seriösa återhållsamhet – inte finns några stora hotell längs kusten. Idag finns bara ett femstjärnigt hotell, medan nummer två på listan har två stjärnor.

Låt oss testa detta enda topphotell i tre dygn. Det är varken Hilton eller Sheraton, varken Marriot eller Inter-Continental, utan den inhemska kedjan Amari. Amari Trang Beach Resort åtnjuter respekt för sin målsättning att dels smälta in i miljön rent fysiskt, dels investera i hållbart boende. Därför är det en extra njutning att bo i denna vackra, avgränsade oas av sparsmakad, seriös lyx

i en trakt som är genuin och oskadad av turismen. Från början inbyggd i den diskreta lyxen finns en högre vision än den kommersiella. Där finns ett tämligen övertygande engagemang för att bistå en lokal utveckling och söka lösningar för en långsiktig hållbarhet.

Det får jag också bekräftat under en begärd miljövisning av hotellet. En lång rad tekniska lösningar har genomförts för att klara avfallshantering, vattenhushållning, energifrågor och avloppsrening. De stödjer också lokala organisationer med inriktning på miljövard och lokal utveckling. Amari Trang Beach Resort tycks mena vad de säger och ska nu kvalitetsmärkas av Green Leaf. I det Sida-stödda projektet kring hållbar turism i Trang deltar Amari som pilotfall i klassen bättre hotell. Cityhotellen representeras av Thumrin Thana i provinshuvudstaden Trang.

Längtan tillbaka

Förutom dessa kvalitéer kan man (i ett resemagasin) inte utelämnat livsnjutardimensionen. Jag bor ofta på bra hotell men det händer ändå sällan att jag längtar tillbaka. För detta krävs någonting extra i dess personlighet. Amari på Trangkusten har detta extra. Efter min första resa till området i november 2005 var det självklart, när jag återvände i april i år, att bo här några nätter. Jag minns särskilt

kvällen den 30 april, Valborgsmässoafton hemma i Sverige.

Som ett slags svar på brasorna som tänds hemma i skymningen, brinner det även vid Amari. Himmel och hav är satta i brand, hela kvällen står i lågor! Det är strax efter solnedgången där jag svävar i hängmattan mellan två palmer utanför The Beach House, i väntan på att kocken ska bli klar. Jag har precis lyckats ta mig igenom Da Vincikodens femhundra sidor av gåtor, men blir mer imponerad av hotellets miljöloften som hängmattsläsning. Aldrig har jag skådat en så blodröd himmel. Den dröjer kvar ovanligt länge och på muren som skyddar hotellområdet mot stormvågor och tsunamis, formar ett romantiskt par en siamesisk silhuett. När den djupröda himlen tynat bort avlöses den av ett stjärnvalv, där en tunn mänskära hänger för sig själv som en självlysande, halv parentes.

Amari ligger hundra meter från stranden, en zon som inte får röras därför att den är en del av Chao Lang nationalpark. Reservatet börjar här och fortsätter söderut med en helt oexploaterad naturstrand längs vilken jag joggar när solen sänker sig. Hotellets stora, oregelbundna pool med blåvit, kaklad botten lockar till dopp och det är en njutning att sitta under palmerna i solstolen bredvid poolen och skriva eller läsa. Vill man motionera eller ►

Pak Meng Beach är porten mot kusten och öarna i Trang och en favoritplats för lokalbefolkningens söndagspicknick.

Libong Nature Beach Resorts bungalower är rustika och vänliga mot miljön.

Saven från gummiträdet samlas upp i skålar tillverkade av kokosnötter.

► koppla av med en spa-behandling har Amari öppnat Sivara Spa med en mycket vacker, rogivande design. På Amari finns också fem ställen man kan äta på, trots att hotellet inte är särskilt stort. Allt från gourmetrestaurangen Aqua Italia till den mysiga Beach House.

Amari, som är så nybyggt som 2003, har 138 luftkonditionerade rum, alla riktade mot havet. De har vackra golv i mörkt trä och ett rejält badkar strategiskt placerat som avdelare mellan sovrummet och badrummet. Det känns lyxigt att sjunka ned i skummet med en bok och ett glas champagne utan att förlora utsikten genom det vackra sovrummet och balkongens glasdörrar. Vyn över havet innehåller bland annat en grupp

ansläende vackra kalkklippor ett stycke ut i bukten, mitt emot stranden Pak Meng där den muslimska lokalbefolkningen har picknick på söndagarna.

Gömt paradiset

I Haadyao tjugo minuter söder om Amari träffar jag Anita Sriprasidh från Libong Nature Beach Resort på ön Libong. Lodgen har på samma sätt valts för pilotstudien om hållbar logi, modell enklare. Med hjälp av sin tekniskt begåvade bror Khalil arbetar Anita och deras föräldrar ständigt med att förbättra anläggningens hållbarhet.

– Svenskar har hittat oss på egen hand, berättar Anita, troligen via internet. De säger att de tröttnat på Phuket och

kommer hit för att söka prisvärd avkoppling för längre perioder, som över julferierna.

På väg ut till Koh Libong med en långsvansbåt passerar vi över frodiga bottenängar av sjögräs. Här finns en unik djurart som borde locka varje ekoturist – dugongen! Betandet i sjögräsängarna har gett den namnet sjöko och dugongen var också förebild för sägnerna om sjöjungfrur. Länge hårt jagad är den en sällsynt art idag längs jordens kuster.

Om man ger sig till tåls ute på redan i Libong Wildlife Sanctuary, slår av motorn och ligger still, är chansen god att få se dessa märkliga skapelser. Som små valar kommer de upp till ytan för att blåsa ut och fylla lungorna med frisk

Thailändska week-endturister vid ön Koh Muk samlas för att simma genom grottan till Emerald Cave.

En kustzigenare i Ban Laem Sai redo att lägga ut fisktinorna.

luft. De är svåra att komma nära men även en "refill" på håll är spännande att skåda. När jag dyker längs botten kan jag följa "stigarna" som sjökorna skapat när deras betande trycken plöjt genom sjögräset.

Bungalowerna på Libong Nature

Beach Resort är enkla stenhus med ett stort rum och ett badrum. Restaurangen ligger strax innanför sandstranden, som är känd för sina purpurröda solnedgångar. Familjen Sriprasidh satsar på eco-design, solceller, avloppsrening, källsortering, tsunami-varningssystem,

miljövänliga transporter, lokala råvaror och samarbeten som gynnar Libongs bybor. Belöningen kom nyligen: detta är provinsens enda resort som omnämns i Lonely Planet och Rough Guide för sitt miljöengagemang. En annan markbit på fastlandet, 120 hektar stor, har de konverterat från besprutad gummi- och oljepalmsodling till en biodynamisk gård för frukt och grönsaker.

Sjörövarkänsla

Vi snorklar oss utåt via olika klippor och så småningom når båten Koh Muk. Vår sida av ön är ett kalkstup – hit men inte längre. Men det finns en hemlig väg till dess inre, åtminstone vid ebb. I grottmyningen tar vi på flytvästarna och simmar in i mörkret, greppande ett gemensamt rep.

Efter hundra meter varde åter ljus. Vi befinner oss i botten av ett lodrätt schakt som gröpts ut av regnvattnet under lång tid. En liten sandstrand och en lagun av smaragdgrönt vatten gör grytans botten till ett litet undangömt paradiset. Sittande i sanden med fötterna i vattnet tänker jag att det här kunde ha varit Robert Louis Stevensons inspirationskälla till sjörövarklassikern Skattkammaren. Solen silas ned till oss från zenit som i en biblisk uppenbarelse, och skapar en spröd änglaatmosfär som kan förstöras när som helst av en framhoppande Long John Silver med dolken mellan tänderna. Men det blir istället en hord stöjiga, lokala besökare som skär hål på tystnaden.

Tillbaka vid kusten får jag fler sjörövarassociationer. Amy, ung konstnärinna från Seattle, delar kajak med mig till flodmyningen söder om Haadyao och in i mangroveskogen. Allt smalare förgreningar leder oss in i en grotta med lågt till tak. Norr om den kommer vi senare fram till en väldig sal, Pirates' Cave. Här saknas belysning och trappor, vi hjälper varann för att inte tappa balansen i ficklampsskenet.

Trangprovinsen vill inte ha det alltför tillrättalagt, så att det förtar upplevelsen av natur och kultur. Piratgrottan är ett bra exempel på en sådan autentisk naturupplevelse.

– Vi vill styra upp turoperatörer, hotell, infrastruktur och marknadsföring på ett sätt som är långsiktigt hållbart för miljön och ett stöd för lokalbefolkningen, säger borgmästaren Chalie. Trangs mål inom turismen är att bli ett grönt föredöme för hela Thailand.

Stigen tar oss genom en mosaik av regnskog och odlad skogsmark. De planterade ytorna upptas oftast av gummiträd. Ur sneda snitt i barken droppar den vita växtsaften och fyller långsamt små skålar av kokosnötskal. Vi passerar ►

Amari Trang Beach Resort har inte bara drömläge, utan också gott rykte för sin miljö-satsning (ovan) och för exotiska Sivara Spa (höger).

► en gammal handvevad mangel som fortfarande används för att pressa det stelnade rågummit till hanterliga latexmattor, som sedan torkas på klädstreck innan de säljs till uppköparna.

Inne i regnskogen blir stigen bitvis ett litet äventyr, ibland försvinner den helt i korsande vattendrag. Det är ingen torrskodd väg vi valt upp till sakaifolkets lilla bosättning. Men vi följer Sukon, vår guide från de djupa skogarna, och väntar bara på att Dödskallegrottan ska dyka upp i någon glänta.

Byn med ett tiotal hyddor ser provisorisk ut. Sakaistammen är jägare och samlare som flyttar efter tillgången på föda, även om de blivit mer bofasta på senare tid. De betraktas som primitiva halvnomader av thaisamhället, vilket betyder en mycket låg status. Som samlare har de inte heller någon självklar hantverkstradition eller liknande att erbjuda oss ekoturister, utan sitter passivt och låter sig betittas. Vi har kommit för att kommunicera med dem, men innan detta steg är taget upplever jag oss som inkräktare.

Primitiv stam

Besöket hos sakaistammen utspelar sig i Trang i sydligaste Thailand. Provinsen skall inte förväxlas med de fyra som UD satt upp på "farliga listan". Positivt med vänliga Trang är att de inte exploaterats för turism och nu går ut mycket aktivt för

att grundlägga en turismutveckling som rakt igenom bygger på hållbart tänkande! Till den milda grad att Sida hedervärt nog satsar pengar i projektet.

De styrande i provinshuvudstaden Trang vill ha fler turister, men det skall ske på miljöns och lokalbefolkningens villkor, inte på deras bekostnad. När jag senare träffar Trangs borgmästare

Trangs borgmästare Mr Chalie Kang-Im har som mål en hållbar turismutveckling för provinsen.

Mr Chalie Kang-Im i stadshuset ler han blygsamt men stolt över montern i foajén, där hans pokaler och diplom samlats som hos en olympisk medaljör. Trang's populära ledare är nationell kändis för sitt engagemang i hållbarhetsfrågor och har fått många utmärkelser för det.

– Det är viktigt att vi håller nere antalet turister till förmån för högre kvalitet i upplevelsen av vår provins, säger Mr Chalie. Vi har turen att vara sent ute med turismen och har därför facit i hand, med Phuket som ett varnande exempel.

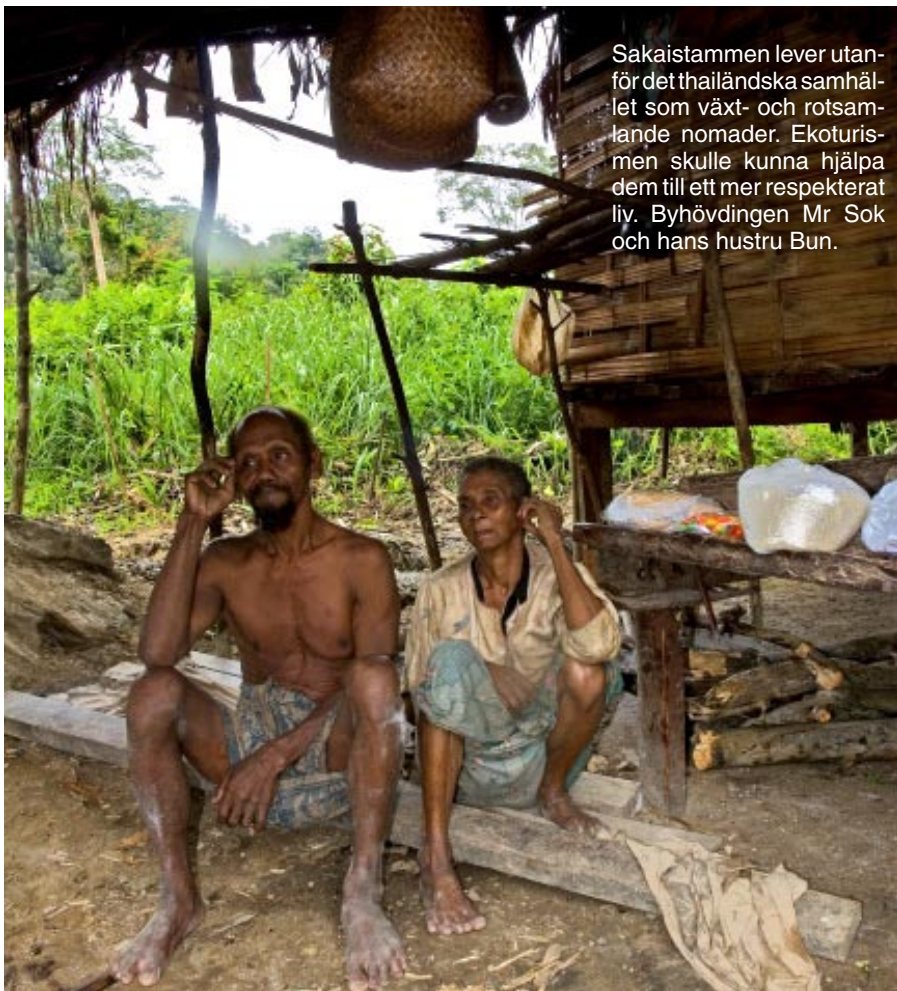
I vår tropp har vi tre pigga tjejer från kommunens hållbarhetskontor och Ali Vadec, en kustzigenare och ekoturis-

mentreprenör full av idéer som ömmar för sakai. Ali talar flytande engelska, det vill säga flödet är ymnigt som lös gröt och jag förstår inte mer än en femtedel. Det kompenseras dock av hans okuvliga entusiasm.

Vi ger socker, ris och tobak till byhövdingen Mr Sok och hans hustru Bun och pratar länge med sonen Mr Aim och hans hustru Kroi i deras hydda nära skogsbrynet. En timme senare har vi fått en kort inblick i deras dagliga liv, känt på deras redskap för fiske och jakt, studerat ljuster, blåsrör och ett koger med giftpilar doppade i kurare.

– Vi dödar vildsvin som vi säljer i någon

Sakaistammen lever utanför det thailändska samhället som växt- och rotsamlade nomader. Ekoturismen skulle kunna hjälpa dem till ett mer respekterat liv. Byhövdingen Mr Sok och hans hustru Bun.

En paddlare på väg ut från Pirates Cave.

grannby för 100 bath, eller 20 kronor, säger Aim. Annars letar vi efter växter och rötter. Thailändare och malaysier kommer hit i grupper, ibland upp till fyrtio stycken. De köper våra hemgjorda mediciner mot allt från ormbett till smärtsamma förlossningar. De tar bilder men pratar inte mycket med oss.

Vi föreslår Ali och kommunens tjänstemän att de borde hjälpa stammen att bygga en strategi för besöken. Att de måste leda till en meningsfull utveckling för byborna och också "utbilda" besökarna. Kunskap om stammens dagliga liv skapar respekt och förståelse. På så sätt kan ekoturismen höja värdigheten

och livskvaliteten hos undanskuffade minoritetsgrupper.

Vi hakar på entreprenören Ali igen tidigt en lördagsmorgon. Det ska bli bröllop i hans hemby Ban Laem Sai nere på kusten och jag rycks med i en färgsprakande generalrepetition med sjözigenska vigseltraditioner och matanrättningar. Inte olikt naturbegåvningen Ali statar förstas arrangemanget med honom själv som både regissör och präst. Det här ska bli en möjlighet för giftassugna turistpar från Europa, är hans vision. Alis zigenarbröllop är ett autentiskt, om ock arrangerat, exempel på fiskebyarnas kultur.

Sukorn & Laemsai Tours, där Ali ar-

betar, är en av flera pilotentreprenörer i ett utvecklingsprojekt för hållbar turism i Trangprovinsen. I sin tur en del av en intressant, större Sidafinansierad Agenda 21-satsning i Sydostasien. En annan lokal testpilot i projektet, Trang Travel, tar oss med på regnskogsvandring över Banthatbergens fotknölar. Guiden, en parkvakt, vet mycket om ekologin men utan tolk skulle informationen inte gå fram.

Vid Lay Cave sätter vi oss i en liten roddbåt och paddlar djupt in i ett grottsystem som finns med på listan över framtida ekoturismattraktioner. Lay Cave är ett lättvittrat kalkberg, perforerat som en schweizerost av miljenniers sipprande vatten. I sägnen är kullen en hopkrupen, vilande drake. Vi gör en klaustrofobisk paddeltur genom "drakens mage", eller snarare tarm. Med grottan upplyst endast av guidens batterisvaga ficklampa tar vi oss flera hundra meter genom en trång kanal med så lågt till tak, att vi tvingas ligga på rygg i den lilla ekan, sex personer.

Bägge turerna behöver guider som kan engelska. Trang är en avsides provins där ytterst få talar engelska. Här krävs en utbildningsinsats om man ska kunna utveckla en kvalitetsturism som duger åt kräsna ekoturister med krav på bra information och exklusiva upplevelser. □

RESETIPS TRANG

Endast med Thai Airways kommer man nonstop Stockholm-Bangkok samt kan ansluta till Trang samma dag med Nok Air (820:- tor) (nokair.com). SAS (dyrast) och Finnair går via Köpenhamn resp. Helsingfors och bägge kräver en övernattning i Bangkok. Thai Airways Business Class har 1:a-klasskänsla och rekommenderas till affärsresenärer.

Femstjärniga Amari Trang Beach Resort (amari.com/trangbeach) kostar fr 1200:- per dygn, fyrstjärniga Thumrin Thana i huvudstaden Trang (thumrin.co.th) fr 240:-, och tvåstjärniga Libong Nature Beach Resort (libongnature.trangsea.com) fr 180:-. Alla deltar i projektet kring hållbar turism. Det gör också de nämnda turoperatörerna Trang Travel och Sukorn & Laemsai Tours, med flera.

Två paketveckor med Ving på Amari kostar från 16 300 kr. Apollo och Fritidsresor har Koh Muk som nyhet för drygt 10 000 kr/2v. Globetrotter har också Trang och Amari Trang Beach Resort i sitt utbud. I regel kan man lägga till en extravecka på Amari när man turistar på Phuket eller Krabi. Trangturism på nätet: trangonline.com, tourismthailand.com.